

PRESSENS
FAGLIGE UTVALG

PFU-SAK NR. 182/17

KLAGER: Piraya Film
PUBLIKASJON: Ny Tid
PUBLISERINGSDATO: 17.02.2017
STOFFOMRÅDE: Nyhetsartikkel
SJANGER: Utenriks
SØKERSTIKKORD: Opplysningskontroll og kildebredde, saklighet og omtanke, privatliv og stigmatiserende omtale, rettelse, samtidig imøtegåelse
REGISTRERT: 30.06.2017
BEHANDLET I PFU: 23.01.2017
BEHANDLINGSTID: 203 dager
KLAGEGRUPPE: Bedrift
PFU-KONKLUSJON:
HENVISNING VVPL.:
OMTALE/ANONYM.:
MERKNADER: PFU vedtok 31. oktober 2017 at foreldelsesfristen ikke skal fravikes for publiseringer som var foreldet på klagetidspunktet. Det er derfor ikke skrevet sammendrag av disse publiseringene.

SAMMENDRAG:

Ny Tid publiserte **fredag 17. februar** flere kritiske artikler om dokumentarfilmen «The Magnitsky Act – Behind the Scenes». Filmen handlet om advokaten Sergej Magnitskij, som døde i russisk fengsel i 2009. Filmen var laget av Piraya Film i samarbeid med den russiske regissøren Andrej Nekrasov.

En av artiklene ble presentert på forsiden med følgende tittel: «**Den enes sannhet, den andres sannhet og sannheten**».

Under tittelen sto denne ingressen:

«Ble norske dokumentarfilmskapere lurt? Ny Tid undersøker påstandene i en omdiskutert film som NRK nå vurderer å vise.»

I brødteksten, som begynte på avisens forside, opplyste Ny Tid om Magnitskij-saken og Piraya Films dokumentar. Avisen skrev:

«Magnitskij avslørte at personer i det russiske innenriksdepartementet med hjelp fra politiet stjal milliarder av skattekroner.

Filmen er regissert av Andrei Nekrasov og produsert av det norske selskapet Piraya Film, og er finansiert med pengestøtte fra Norsk filminstitutt (3,4

millioner kroner). Kort fortalt planter dokumentaren tvil rundt Sergej Magnitskijs rolle i saken, og antyder at Magnitskij selv var innblandet i millionunderslaget.»

Brødteksten fortsatte inne i avisen. Avisen skrev at Magnitskij sammen med den amerikanske milliarderen Bill Browder avdekket skatteunndragelser i Russland på 1,8 milliarder kroner.

Lenger ned skrev Ny Tid at Magnitskijs enke er svært kritisk til Piraya Films dokumentarfilm. Enken ble sitert:

«'Jeg vet ikke mer enn andre, men av de offisielle rapportene kommer det frem at han ble funnet død med blåmerker på kroppen, og at det før han døde var åtte mennesker inne på cellen hans med batonger; at han ble lagt i håndjern, og at han ble slått. (...)'»

Deretter kom Bill Browder til orde. Avisen skrev at Browder hadde klart å stoppe visninger av filmen, før han ble sitert:

«'Jeg tror at folk med nære forbindelser til russiske myndigheter betalte Nekrasov for å lage filmen' (...)'»

Ny Tid skrev at Browder ikke har noen dokumentasjon for denne påstanden mot Nekrasov, og at Browder sier at han ikke vet hvordan Nekrasov skulle ha fått betalt pengene. Videre stod det:

«Nekrasov har også tidligere avvist overfor andre medier at han har mottatt betaling fra russiske kilder for å lage filmen. Browder holder likevel fast ved at Nekrasov lot seg bestikke til å lage dokumentaren:

'Ut fra Putins syn på Nekrasov, som tidligere har laget viktige filmer som er kritiske til Putin og Russland, er han den perfekte filmskaper for å legitimere denne historien,' sier Browder.»

Deretter skrev Ny Tid at Nekrasov i 2013 ble dømt til å tilbakebetale nærmere 700.000 kroner for en film han hadde fått støtte til, men som aldri ble laget. Avisen siterte Browder på at han mener russiske myndigheter oppdaget at Nekrasov var i økonomiske vanskeligheter og **«så sitt snitt til å bestikke»** filmskaperen.

«'(...) Det er tradisjon [i Russland] for å skape falske historier med det formål å dekke over kriminalitet begått av staten,' sier Browder.

'Min teori er at russiske myndigheter tilbød Nekrasov en god økonomisk avtale da de fant ut at han hadde økonomiske problemer. Det er ingen som vil mistenke ham for å ta Putins side,' sier han.»

Lenger ned i artikkelen ble Gunnar Ekløve-Slydal, assisterende generalsekretær i Den norske Helsingforskomité, sitert:

«'Filmen har helt klart bidratt til økt interesse for Magnitskij-saken i Norge. Den er imidlertid laget på en måte som utelukkende setter Browder, Magnitskij og de som støtter deres versjon av saken, i et dårlig lys. Vi synes det er dårlig journalistikk når Nekrasov hverken har stilt kritiske spørsmål til de andre aktørene i saken eller behandlet intervjuobjekter han er uenig med på en rettferdig måte' (...)'»

Også Venstre-leder Trine Skei Grande uttalte seg om filmen:

«Mange ting i denne filmen har vist seg å være feil, og jeg har vært kritisk til at vi bruker offentlige støttemidler til noe jeg oppfatter som en propagandafilm for russisk virkelighetsforståelse. Når vi vet hvor mye det vris på sannheten for å vinne opinionen både i den vestlige verden og i Russland, må vi være kritiske – og dette er en kafkaprosess. (...)»

Artikkelen ble også publisert på Ny Tids nettsider, **torsdag 16. februar 2017**. Artikkelen hadde så å si samme innhold, men avisen la i etterkant inn «ifølge Browder» i en setning. Avisen oppdaget at kildehenvisning til Browder manglet i følgende setning, etter at klager tok kontakt med redaksjonen:

«Regissør Nekrasov ble i 2013 dømt til å tilbakebetale nærmere 700 000 norske kroner til The Hudson Institute – ifølge Browder – fordi filmen *Age of Delirium*, som han hadde fått midler til, aldri ble laget.»

I avisutgaven **fredag 17. februar** stod også en annen artikkel om Magnitskij-saken. Tittelen på denne artikkelen var **«Magnitsky Acts alternative fakta»**.

Ingressen gikk slik:

«Ny Tid har gått gjennom offisielle russiske granskninger, obduksjonsrapporter og politiavhør og sjekket fakta opp mot budskapet i *The Magnitsky Act*. Påstandene i filmen står i direkte kontrast til russiske myndigheters egne funn.»

Brødteksten åpnet med å redegjøre for Magnitskij-saken og Piraya Films dokumentar. Deretter skrev Ny Tid:

«Gjennomgangen av en rekke dokumenter i etterforskningen av dødsfallet til Magnitskij og vitnemålene som fulgte, står i direkte kontrast til filmens budskap – at Magnitskij døde av naturlige årsaker, og at han ikke anklaget og vitnet mot politifolk i de russiske skattemyndighetene.

Ny Tid har fått innsyn i både obduksjonsrapporten og en analyse av den, som er utført av russiske myndigheters eget rettsmedisinske ekspertpanel i 2011. Rapporten slår fast at Magnitskij ble utsatt for vold både i tiden før dødsfallet og i nær tid før han døde i november 2009. (...)

Rettsmedisinerne landet på at han døde av hjertesvikt som følge av at han ikke fikk den nødvendige medisinske behandlingen i fengselet.»

Videre stod det i artikkelen at en rapport fra Russlands offisielle menneskerettighetsråd står i **«direkte kontrast til Nekrasovs film»**.

«Rapporten konkluderer med at det var sannsynlig at Magnitskij hadde blitt slått og mishandlet for å få ham til å endre forklaring, og at fengselsansatte hadde instruert leger til ikke å behandle ham.»

Ny Tid skriver også at politiavhør og erklæringer som avisen har lest, strider med filmens fremstilling av hva Magnitskij vitnet om, og hvem han anklaget for milliardtyveriet. Filmen hevder at Magnitskij aldri navnga to politietterforskere, men det gjorde han, skrev Ny Tid.

Artikkelen ble også publisert på Ny Tids nettsider, **torsdag 16. februar 2017**, med så å si samme innhold.

Ny Tid publiserte **fredag 17. februar** også en artikkel der Torstein Grude fra Piraya Film og regissør Andrej Nekrasov ble intervjuet. Tittelen var: «**Vi ble utsatt for hacker-angrep**».

På ingressplass stod det:

«Norske Piraya Film forteller at de har blitt utsatt for både hacking og svertekampanjer for å stoppe *The Magnitsky Act*. Regissør Nekrasov fremholder at Magnitskij ikke var en varsler, og at russiske politimenn ikke har noe med underslag av 1,8 milliarder kroner å gjøre.»

I brødteksten fortalte Piraya Films Torstein Grude at de var blitt utsatt for hackerangrep under arbeidet med dokumentarfilmen. Grude sa også at Den norske Helsinforskomité har lobbyert mot filmen.

«Han mener at filmen langt på vei har blitt begravet av Bill Browder og hans advokater, men at de skal stå på for å få sannheten ut», skrev Ny Tid om Grude.

Andrej Nekrasov ble også sitert. Han sa blant annet:

«Årsaken til å lage film er ofte den samme – at filmskaperen føler lidenskap for en historie, budskap eller tema. Det som er uvanlig med *The Magnitsky Act*, er at historien jeg lidenskapelig trodde på, i stor grad viste seg å være uriktig. Jeg tror fortsatt at grådighet og korrupsjon er grunnlaget for sosiale, økonomiske og politiske onder. Jeg mener også at varsling er viktig, selv om jeg tror Sergej Magnitskij ikke var noen varsler (...)»

Ny Tid skrev også at Nekrasov mener det ikke er noen sammenheng mellom de 1,8 milliarder kronene som forsvant og Magnitskijs dødsfall. Nekrasov anklaget Browder for å ha konstruert påstandene om at Magnitskij ble drept. Deretter stod det:

«Nekrasov har flere ganger tidligere avvist at han har fått penger fra russiske kilder til å lage denne filmen.»

Videre kom følgende passasje:

«I et politiavhør gjort 5. juni 2008 nevner Magnitskij navnene til politietterforskerne Kuznetsov og Karpov over ti ganger. Magnitskij gjentok i et avhør i oktober 2008 at han mente at de samme personene han hadde navngitt i det tidligere avhøret, kunne stå bak underslaget. Nekrasov holder på påstanden i filmen: ‘Jeg hevder at Magnitskij ikke beskyldte politiet for tyveriet. Han gjorde ikke det. (...)’»

Helt til slutt skrev Ny Tid at en mer utfyllende versjon er tilgjengelig på avisens nettsider. Artikkelen ble nemlig også publisert der **torsdag 16. februar 2017**, og den ble utvidet et par dager senere, **19. februar 2017**.

Nettversjonen inneholdt flere sitater fra Andrej Nekrasov, som stod på engelsk. Det sto blant annet:

«Ny Tid viser til post mortem bilder lagt frem av Helsingforskomiteen (se bilde i annen sak), som kan antyde at Magnitskij ble drept:

‘I must disagree. The pictures are of the traces of handcuffs and bruised knuckles as a result of Magnitsky’s banging on the door (according to Magnitsky’s own lawyer, Dmitri Kharitonov, sharply critical of the prison authorities otherwise). A small bruise on a leg, not foot, is not a proven sign of a beating. According to the written report describing these injuries a bruise on the leg dated back days before Magnitsky’s death. (...)»

Nettversjonen inneholdt også mer om hvem Magnitskij skal ha anklaget for milliardtyveriet:

«- Du mener at det ikke finnes belegg for at Magnitskij anklaget politimennene Karpov og Kuznetsov for å ha deltatt i underslaget og å omregistrere selskapene. Hva da med det Magnitskij skrev i et dokument fra fengsel i oktober 2009?

‘Det finnes ikke noe bevis for Browders påstand om at Magnitsky anklaget politimennene, før han ble arrestert. Magnitsky ble arrestert i november 2008 og satt i varetekt for skatteunndragelse. Browder ble også etterforsket for det samme. Utsagnet representerer meningene til en mistenkt under etterforskning. Denne mistenkte har et motiv i å forsvare seg selv. (...)»

KLAGEN:

Klager er Piraya Film. Også Andrej Nekrasov, som jobber for selskapet, har skrevet under på klagen. Klager mener at Ny Tid har brutt god presseskikk på følgende punkter i Vær Varsom-plakaten:

- Punkt 3.2, om kildebredde og opplysningskontroll
- Punkt 4.1, om saklighet og omtanke
- Punkt 4.3, om stigmatiserende omtale
- Punkt 4.13, om rettelse og beklagelse av feil
- Punkt 4.14, om samtidig imøtegåelse

Klager begynner med å beskrive Magnitskij-saken, slik Piraya Film og Andrej Nekrasov ser den. Magnitskij var ikke offer for et planlagt drap, men generelt dårlige fengselsforhold, skriver klager.

Videre tar klager for seg Ny Tids dekning. Klager mener at artikkelen «**Den enes sannhet, den andres sannhet og sannheten**» mangler balanse. Ny Tid har fremmet en grov påstand mot Piraya Film og Nekrasov, som de ikke har fått svare på, mener klager:

«Å påstå at en internasjonalt kjent filmregissør og ditto kjent produsent som Piraya Film er kjøpt og betalt av russiske interesser er en oppsiktsvekkende og svært grov påstand.»

Klager opplyser at Ny Tid hverken var i kontakt med Piraya Film eller Nekrasov om bestikkelsesanklagene.

Klager mener videre at selskapets dokumentarfilm er gjengitt uriktig i artikkelen «**Magnitksy Acts alternative fakta**». Det stemmer ikke at filmen hevder Magnitksij døde av naturlige årsaker, slik Ny Tid skrev. «I filmen fremgår det at det russiske fengselsvesenet er ansvarlige for hans død, gjennom å nekte ham nødvendig medisinsk behandling», skriver klager.

Klager mener at Ny Tids egne funn i artikkelen støtter filmens funn om at flere av Bill Browders påstander i Magnitksij-saken er uriktige, men at Ny Tid «velger å overse» dette. I stedet driver Ny Tid stråmannsargumentasjon, ifølge filmselskapet.

Klager bekrefter at Ny Tid var i kontakt med dem før publisering, men mener like fullt at de ikke har fått tilstrekkelig samtidig imøtegåelse. Artikkelen der klager kom til orde, som hadde tittelen «**Vi ble utsatt for hacker-angrep**», kaller klager for «en presumptiv mulighet for å svare på de mange påstandene som fremsettes over fire sider i Ny Tid».

Filmselskapet ber i klagen om at PFU ser bort ifra foreldelsesfristen for publiseringer som var eldre enn seks måneder gamle på klagetidspunktet. Sekretariatet la dette spørsmålet frem for PFU 31. oktober 2017, og PFU vedtok ikke å fravike fristen.

FORSØK PÅ MINNELIG LØSNING:

Partene har vært i kontakt med sikte på å løse saken i minnelighet, uten at dette har ført fram.

TILSVARSRUNDEN:

Ny Tid avviser å ha brutt god presseskikk. Avisen mener å ha forholdt seg til objektive fakta om Magnitksij-saken, og at dekningen er basert på ulike dokumenter i saken.

Ny Tid opplyser at Andrej Nekrasov ble sendt en rekke spørsmål, samt dokumentene som lå til grunn for spørsmålene. Avisen mener at Nekrasov har kommet rikelig til orde:

«Jeg ber også å ta i betraktningen at hovedartikkelen og gjennomgangen av fakta og påstander i filmen er på 8590 tegn med mellomrom. Tilsvaret der Nekrasov kommer til orde er på 13.523 tegn med mellomrom.»

Avisen understreker at det flere ganger kommer frem at Andrej Nekrasov tidligere har avvist påstander om at han har fått penger av russiske kilder for å lage dokumentarfilmen.

Det kommer også frem i artikkelen «**Den enes sannhet, den andres sannhet og sannheten**» at Bill Browder ikke har dokumentasjon for å påstandene om russisk finansiering/bestikkelse, påpeker Ny Tid.

Avisen opplyser videre at det ble forsøkt å innhente kommentar fra Piraya Film/Nekrasov til disse påstandene, men at redaksjonen ikke lykkes med dette. Ny Tid skriver:

«Dette kan dessverre ikke dokumenteres, da innholdet i den tidligere ansattes epostkonto er slettet, og mailen dermed ikke lar seg gjenfinne.

For å understreke at Nekrasov bestrider påstandene har journalisten imidlertid

henvist til at Nekrasov ved flere anledninger har avvist å ha mottatt penger fra russiske myndigheter. Regissøren selv kommer til orde i den supplerende artikkelen 'Vi ble utsatt for hacker-angrep.' På bakgrunn av dette mener journalisten at videreformidlingen Browder sine påstander kan dermed ikke sies å bryte med 4.14 i Vær varsom plakaten.»

Klager opplyser at det er én setning i artikkelen som ved en feil ikke ble skrevet som sitat. Det er snakk om følgende setning:

«Regissør Nekrasov ble i 2013 dømt til å tilbakebetale nærmere 700 000 norske kroner til The Hudson Institute, fordi filmen Age of Delirium, som han hadde fått midler til, aldri ble laget.»

Ny Tid opplyser at klager tidligere har påpekt denne feilen, og at det umiddelbart ble lagt inn «ifølge Browder» i artikkelens nettversjon da klager tok kontakt.

Klager mener at Ny Tids tilsvar vitner om manglende forståelse for hva klagen handler om. Klager skriver:

«I vår klage imøtegår vi ikke Ny Tids innvendinger til innholdet i vår dokumentarfilm. Vår klage retter seg mot de presseetiske bruddene i omtalen. Vi finner derfor innledningsvis grunn til å understreke at vi selvsagt ikke vil unndra oss diskusjon om hva som er fakta i Magnitsky-saken.»

Klager fastholder at filmselskapet ikke har fått tilstrekkelig samtidig imøtegåelse:

«Når man bruker god spalteplass på kritikk som innebærer hvordan Piraya Film/ Andrei Nekrasov skal være kjøpt og betalt, hjelper det ikke med en setning om at 'Nekrasov har flere ganger tidligere avvist at han har fått penger fra russiske kilder til å lage denne filmen.'»

Klager avviser også at Ny Tid forsøkte å innhente samtidig imøtegåelse til Browders påstander om bestikkelse. «Vi kjenner ikke igjen dette forsøket, og vil uansett peke på at Ny Tid har ansvaret for hva avisen setter på trykk», skriver filmselskapet.

Til slutt skriver klager:

«Avslutningsvis vises det til feil, som skal være rettet opp i nettavisen eller overfor Piraya Film direkte. Dette er ikke å anse som tiltak som unndrar Ny Tid fra presseetisk ansvar for hva man har satt på trykk.»

Ny Tid hadde ingen flere kommentarer.